

Türk Dizilerinde Çocuk ve Gençlik: Medya, Kültür ve İdeoloji Analizi

Orkun Kutalmış Filiz*

Master Student, Institute of Social Sciences, Selçuk University, Konya, Türkiye

ORCID: 0009-0001-7080-2514

ÖZ

Bu çalışma, Türk televizyon dizilerinde çocuk ve genç karakterlerin nasıl temsil edildiğini incelemekte ve bu temsilleri medya, kültür ve ideoloji bağlamında analiz etmektedir. Türkiye'de televizyon dizileri, geniş kitlelere ulaşan ve toplumsal değerleri yeniden üreten önemli kültürel anlatılar olarak öne çıkmaktadır. Çocukluk ve ergenliğin bireylerin kimliklerinin oluşumunda kritik dönemler olması, bu yaş gruplarını hedef alan medya temsillerinin incelenmesini gerektirmektedir. Araştırma, 2003-2024 yılları arasında yayınlanan ve çocuk ve genç karakterlerin anlatıda merkezi bir rol oynadığı on iki Türk televizyon dizisi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada nitel içerik analizi kullanılmış; dizilerdeki çocuk ve genç temsilleri tematik ve kategorik kodlama yoluyla analiz edilmiştir. Bulgular, dizilerdeki çocuk ve genç karakterlerin sıklıkla şiddet, suç ve otorite ilişkileri etrafında kurgulandığını; buna karşılık, eğitim, günlük yaşam ve çok boyutlu kimlik gelişimine odaklanan temsillerin sınırlı kaldığını göstermektedir. Ayrıca, dizilerin çocuk ve genç temsilleri aracılığıyla aile, cinsiyet, ulusal kimlik ve ahlaki değerler gibi ideolojik söylemleri yeniden ürettiği belirlenmiştir. Çalışma, Türk televizyon dizilerindeki çocuk ve genç temsillerinin yalnızca eğlence amaçlı anlatılar olmadığını; aynı zamanda ideolojik anlam oluşturma süreçlerinin önemli bir parçası olduğunu ortaya koymaktadır. Bulgular, bu temsillerin ağırlıklı olarak şiddet-suç eksenini ile tarihsel-ideolojik değer aktarımı ekseninde yoğunlaştığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk temsili, gençlik temsili, medya, Türk dizileri, ideoloji.

Citation | Atf: Filiz, O. K. (2025). Türk Dizilerinde Çocuk ve Gençlik: Medya, Kültür ve İdeoloji Analizi. *Mediaverse: Journal of Media and Communication Studies*, 2025/1(1), 93-105. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18057135>

Received | Geliş Tarihi: 04.12.2025 | Revised | Revizyon Tarihi: 11.12.2025 | Accepted | Kabul Tarihi: 25.12.2025

© 2025 Mediaverse. This article is published under a Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 license.

Mediaverse: Journal of Media and Communication Studies | <https://mediaversejournal.com/>

* Corresponding author | Sorumlu yazar: sinemkalicatan@gmail.com

Children and Youth in Turkish TV Series: An Analysis of Media, Culture, and Ideology

ABSTRACT

This study examines how child and youth characters are represented in Turkish television series and analyzes these representations within the context of media, culture, and ideology. In Türkiye, television series stand out as important cultural narratives that reach large audiences and reproduce societal values. Since childhood and adolescence are critical periods in the formation of individuals' identities, it necessitates an examination of media representations targeting these age groups. The research was conducted on twelve Turkish television series broadcast between 2003 and 2024, in which child and youth characters played a central role in the narrative. Qualitative content analysis was used in the study; the representations of children and youth in the series were analyzed through thematic and categorical coding. The findings show that child and youth characters in the series are frequently constructed around violence, crime, and authority relationships; conversely, representations focusing on education, daily life, and multifaceted identity development remain limited. Furthermore, it was determined that the series reproduce ideological discourses such as family, gender, national identity, and moral values through their representations of children and youth. The study concludes that the representations of children and youth in Turkish television series are not merely narratives for entertainment purposes; It also reveals that these representations are an important part of ideological meaning-making processes. The findings show that these representations are predominantly concentrated along the axes of violence-crime and historical-ideological value transmission.

Keywords: Child representation, youth representation, media, Turkish TV series, ideology.

Giriş

Televizyon dizileri, çağdaş toplumlarda yalnızca boş zaman etkinliği ya da eğlence odaklı kültürel ürünler olarak değerlendirilmemekte; aksine toplumsal değerlerin, normların ve ideolojik kabullerin üretildiği, yeniden dolaşıma sokulduğu ve meşrulaştırıldığı temel anlatı alanlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Özellikle televizyonun geniş kitlelere ulaşabilen yapısı, dizileri gündelik yaşam pratikleriyle doğrudan temas eden güçlü bir kültürel araç hâline getirmektedir. Türkiye bağlamında televizyon dizileri, aile ilişkilerinden toplumsal hiyerarşilere, ahlaki değerlerden kimlik inşasına kadar uzanan geniş bir yelpazede anlam üretmekte; bu yönüyle toplumsal gerçekliğin temsil edilmesinde ve yeniden kurulmasında etkili bir rol üstlenmektedir. Diziler aracılığıyla sunulan anlatılar, izleyicinin gündelik yaşam deneyimleriyle etkileşime girerek belirli yaşam tarzlarını, davranış kalıplarını ve değer sistemlerini görünür ve olağan kılmaktadır. Bu bağlamda televizyon dizilerinde yer alan karakterler ve anlatı yapıları, izleyicilerin toplumsal dünyayı algılama, yorumlama ve anlamlandırma biçimlerini şekillendiren önemli referans noktaları hâline gelmektedir. Özellikle tekrar eden anlatı kalıpları ve karakter tipolojileri, toplumsal normların doğal ve değişmezmiş gibi sunulmasına katkıda bulunmakta; böylece ideolojik anlamlar gündelik anlatılar aracılığıyla dolaşıma sokulmaktadır. Bu durum, televizyon dizilerinin yalnızca estetik ya da dramatik metinler olarak değil, aynı zamanda ideolojik üretim alanları olarak ele alınmasını gerekli kılmaktadır (Aytaş, 2020).

Çocukluk ve gençlik dönemleri, bireyin kimlik oluşumunun, değer sistemlerinin ve toplumsal aidiyet duygusunun şekillendiği kritik gelişim evreleri olarak kabul edilmektedir. Bu dönemlerde bireylerin maruz kaldıkları medya içerikleri, yalnızca bilişsel değil; aynı zamanda duygusal ve toplumsal düzeyde de kalıcı etkiler yaratabilmektedir. Televizyon dizilerinde sunulan çocuk ve genç karakterler, izleyici açısından yalnızca kurmaca figürler olarak değil; aynı zamanda davranış modelleri, rol örnekleri ve normatif referanslar olarak işlev görmektedir. Bu nedenle dizilerde çocuk ve gençliğin hangi özelliklerle temsil edildiği, hangi anlatı bağlamları içerisinde konumlandırıldığı ve hangi değerlerle ilişkilendirildiği, medya ve kültür çalışmaları açısından özel bir önem taşımaktadır (Hall, 1997; Buckingham, 2008).

Medya çalışmaları literatürü, temsil kavramını gerçekliğin doğrudan ve nesnel bir yansıması olarak değil; anlamın söylemsel süreçler aracılığıyla inşa edildiği ideolojik bir pratik olarak ele almaktadır. Bu yaklaşım doğrultusunda televizyon dizileri, toplumsal gerçekliği yalnızca betimleyen değil; aynı zamanda onu belirli bakış açıları çerçevesinde yeniden üreten metinler olarak değerlendirilmelidir. Çocuk ve gençlik temsilleri de bu söylemsel süreçlerin bir parçası olarak, belirli ideolojik çerçeveler içinde kurgulanmakta ve izleyiciye normatif davranış kalıpları sunmaktadır (Hall, 1997; Althusser, 2001). Özellikle şiddet, otorite ilişkileri, aile yapısı ve toplumsal cinsiyet rolleri etrafında şekillenen temsiller, çocukluk ve gençliğe ilişkin algıların belirli kalıplar içerisinde yeniden üretilmesine katkı sağlamaktadır. Bu çalışma, Türk televizyon dizilerinde çocuk ve gençlik temsillerini medya, kültür ve ideoloji ekseninde ele almayı amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında, 2003–2024 yılları arasında yayımlanan ve çocuk ile genç karakterlerin anlatı içerisinde merkezi bir rol üstlendiği diziler nitel içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Çalışma, farklı tematik türleri kapsayan dizileri karşılaştırmalı bir yaklaşımla ele alarak, çocuk ve gençlik temsillerinin hangi ideolojik söylemler üzerinden inşa edildiğini ve bu temsillerin toplumsal anlam üretimindeki rolünü ortaya koymayı hedeflemektedir.

Literatür Taraması ve Teorik Çerçeve

Kitle iletişim araçları, toplumsal gerçekliği yalnızca yansıtan değil; aynı zamanda belirli değerleri, normları ve ideolojik kabulleri yeniden üreten temel yapılardan biridir. Özellikle televizyon dizileri, geniş kitlelere ulaşma gücü sayesinde kültürel anlamların dolaşıma girdiği ve gündelik hayat pratiklerinin biçimlendiği önemli mecralar arasında yer almaktadır. Bu bağlamda çocuk ve gençlik temsilleri, bireylerin kimlik gelişimi ve toplumsal rolleri algılama biçimleri üzerinde etkili olan kritik unsurlar olarak değerlendirilmektedir. Çocukluk ve gençlik dönemleri, bireyin bilişsel, duygusal ve toplumsal kimliğinin şekillendiği hassas evrelerdir. Medyada sunulan temsiller, bu yaş grupları için yalnızca eğlence unsuru değil; aynı zamanda rol model, davranış kalıbı ve değer aktarım mekanizması işlevi görmektedir. Bu bağlam ve sosyal öğrenme yaklaşımları, bireylerin gözlem yoluyla davranış geliştirdiğini ortaya koymakta; medyada sunulan karakterlerin özellikle çocuk ve genç izleyiciler üzerinde taklit edici etkiler yaratabileceğini vurgulamaktadır. Bu nedenle dizilerde sunulan karakterlerin nasıl temsil edildiği, yalnızca estetik ya da dramatik bir tercih değil, aynı zamanda pedagojik ve toplumsal bir mesele olarak ele alınmalıdır. (Althusser, 2001; Kellner, 2003).

Temsil kavramı, Stuart Hall'un yaklaşımı doğrultusunda, gerçekliğin doğrudan yansıtılması değil; anlamın belirli söylemsel çerçeveler içinde inşa edilmesi süreci olarak tanımlanmaktadır. Bu çerçevede televizyon dizileri, çocuk ve genç karakterleri belirli kalıplar, davranış biçimleri ve değer setleri üzerinden sunarak izleyiciye bir normal tanımlı yapmaktadır. Özellikle genç karakterlerin şiddet, suç, tüketim ya da kahramanlık anlatılarıyla ilişkilendirilmesi, gençliğin toplumsal konumuna dair belirli ideolojik okumaların dolaşıma sokulmasına neden olmaktadır. Televizyon dizileri kültür üretiminin yapıldığı en önemli alanlardan biridir. Pek çok şekilde tanımlanabilecek kültür kavramını en geniş anlamda doğa durumundan kopan insanın maddi ve manevi üretimi şeklinde açıklamak mümkündür (Ulutaş, 2019) Eleştirel kuram perspektifinden bakıldığında, medya içerikleri ideolojik üretim süreçlerinin bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Althusser'in ideolojik devlet aygıtları ifadesi, kitle iletişim araçlarının bireyleri belirli öznel konumlara çağırarak yapılar olduğunu ortaya koymaktadır. Televizyon dizileri de bu bağlamda, çocuk ve genç karakterler aracılığıyla itaat, güç, başarı, fedakârlık ya da tüketim gibi değerleri yeniden üretmekte ve meşrulaştırmaktadır. Bu durum, dizilerde sunulan temsillerin yalnızca bireysel hikâyeler değil, aynı zamanda toplumsal düzenin ideolojik yeniden üretim araçları olduğunu göstermektedir. Öte yandan, çağdaş medya ortamında gençlik temsilleri giderek daha karmaşık bir hâl almaktadır. Bir yandan tarihsel ve millî anlatılarla idealize edilmiş gençlik imgeleri üretilirken, diğer yandan suç, şiddet ve tüketim odaklı anlatılar gençliğin problemleri bir kategori olarak sunulmasına yol açmaktadır. Bu ikili yapı, genç izleyicilere sunulan rol modellerin çoğu zaman uç noktalarda yoğunlaşmasına neden olmakta; gündelik yaşam, eğitim, bilim ve kültürel üretim gibi alanlara dair daha dengeli temsillerin sınırlı kalmasına yol açmaktadır.

Medyada Çocuk ve Gençlik Temsilleri

Medya çalışmaları literatüründe temsil kavramı, toplumsal gerçekliğin nesnel ve doğrudan bir yansıtımı olarak değil; anlamın söylemsel, kültürel ve ideolojik süreçler aracılığıyla inşa edildiği bir pratik olarak ele alınmaktadır (Hall, 1997). Bu yaklaşım, medyayı pasif bir aktarım aracı olmaktan çıkarak, toplumsal anlamların üretildiği, müzakere edildiği ve dolaşıma sokulduğu bir alan olarak konumlandırmaktadır. Bu bağlamda çocuk ve gençlik temsilleri, yalnızca belirli yaş gruplarına ilişkin betimlemeler sunmakla sınırlı kalmamakta; aynı zamanda toplumsal normların, değer sistemlerinin ve davranış beklentilerinin yeniden üretildiği ideolojik bir zemin oluşturmaktadır. Çocukluk ve gençlik, toplumsal olarak inşa edilen kategoriler olarak medya metinlerinde belirli anlatı kalıpları çerçevesinde sunulmaktadır. Buckingham'a (2008) göre çocuklar ve gençler, medyada çoğu zaman homojen, indirgenmiş ve sabit kimlikler

üzerinden temsil edilmekte; bu temsiller, söz konusu yaş gruplarının sınıfsal, kültürel ve duygusal çeşitliliğini yeterince yansıtmamaktadır. Medya anlatılarında çocukluk ve gençlik, çoğunlukla yetişkinlik normları üzerinden tanımlanan, denetim altına alınması gereken ya da “tamamlanmamış” toplumsal evreler olarak kurgulanmaktadır. Bu durum, çocuk ve genç bireylerin öznel deneyimlerinin ve özerk anlam üretim süreçlerinin görünmez kılınmasına yol açmaktadır (Hall, 1997; Buckingham, 2008). Televizyon dizileri özelinde bakıldığında, çocuk ve genç karakterlerin sıklıkla risk, sorun, çatışma ve sapma ekseninde yapılandırıldığı görülmektedir. Suç, şiddet, otoriteyle çatışma ve ahlaki ikilemler, gençlik temsillerinin merkezi unsurları hâline gelirken; eğitim, yaratıcılık, gündelik yaşam pratikleri ve kültürel üretim gibi alanlar anlatı düzeyinde çoğu zaman arka planda kalmaktadır. Bu tür temsiller, çocukluk ve gençliğin toplumsal düzlemde problemlili, denetlenmesi gereken ya da potansiyel bir tehdit unsuru olarak algılanmasına katkı sağlamakta; gençliğe ilişkin indirgemeci ve olumsuz söylemlerin yeniden üretilmesine zemin hazırlamaktadır (Buckingham, 2008).

Medya içerikleri, ideolojik anlam üretiminin ve toplumsal özneleşme süreçlerinin önemli araçları arasında yer almaktadır. Althusser’e (2001) göre ideoloji, bireyleri belirli özne konumlarına çağırarak ve bu çağırışı doğal, kaçınılmaz ve sorgulanamaz bir gerçeklik gibi sunan bir yapı olarak işlemektedir. Televizyon dizileri de bu ideolojik işleyişin etkili bileşenlerinden biri olarak, aile, otorite, toplumsal cinsiyet rolleri ve millî kimlik gibi kavramları belirli anlatı kalıpları aracılığıyla yeniden üretmektedir. Özellikle çocuk ve genç karakterler üzerinden kurulan anlatılar, izleyici için normatif davranış modelleri oluşturmakta ve toplumsal düzenin sürekliliğini destekleyen değerleri görünür kılmaktadır. Bu noktada Bandura’nın (2001) sosyal öğrenme kuramı, medya temsillerinin çocuk ve genç izleyiciler üzerindeki etkisini anlamak açısından önemli bir kuramsal çerçeve sunmaktadır. Bandura’ya göre bireyler, medyada gözlemledikleri davranış kalıplarını model alarak öğrenebilmekte ve bu davranışları kendi yaşam pratiklerine aktarabilmektedir. Dolayısıyla televizyon dizilerinde sunulan şiddet, otorite ilişkileri ve rol model temsilleri, çocuk ve genç izleyiciler açısından yalnızca kurmaca unsurlar değil; aynı zamanda davranışsal ve değer temelli referanslar hâline gelmektedir. Bu durum, medya içeriklerinin çocuk ve gençlik temsilleri bağlamında taşıdığı ideolojik ve etik sorumluluğu daha da görünür kılmaktadır (Bandura, 2001; Althusser, 2001).

Türk Dizilerinde Çocuk ve Gençlik Temsilleri Üzerine Çalışmalar

Türkiye’de televizyon dizileri üzerine yapılan akademik çalışmalar, çocuk ve gençlik temsillerinin zaman içerisinde önemli dönüşümler geçirdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle 2000’li yılların başından itibaren dizilerde çocuk ve genç karakterlerin görünürlüğünün artması, bu temsillerin toplumsal ve kültürel bağlamda nasıl kurgulandığına ilişkin araştırmaları da beraberinde getirmiştir. Bu çalışmalar, televizyon dizilerinin yalnızca eğlence amaçlı içerikler olmadığını; aynı zamanda genç kuşakların değer algılarını, kimlik inşa süreçlerini ve toplumsal rollerini biçimlendiren güçlü anlatı alanları olduğunu vurgulamaktadır. Türkiye literatüründe gençlik temsillerine odaklanan araştırmalar, dizilerde genç karakterlerin çoğu zaman belirli kalıplar üzerinden sunulduğunu göstermektedir. Okul merkezli anlatılarda gençlik, arkadaşlık ilişkileri, akran zorbalığı ve otoriteyle çatışma temaları etrafında ele alınırken; kentsel dramalarda ve suç temalı yapımlarda genç karakterlerin şiddet, yasa dışı ilişkiler ve güç mücadeleleriyle ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu durum, gençliğin hem “umut vadeden” hem de “problemlili” bir toplumsal kategori olarak çift yönlü biçimde temsil edilmesine yol açmaktadır. (Koçer, 2021; Özdemir, 2020).

Çocuk temsillerine odaklanan çalışmalar ise çocuk karakterlerin genellikle masumiyet, korunmaya muhtaçlık ve aile bağları üzerinden kurgulandığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, son yıllarda bazı dizilerde çocuk karakterlerin erken yaşta yetişkin rolleri üstlendiği, sorumluluk ve travmatik deneyimlerle karşı karşıya bırakıldığı görülmektedir. Bu tür temsiller,

çocukluğun idealize edilmiş sınırlarını bulanıklaştırmakta ve çocuk izleyiciler açısından sorunlu rol modellerin dolaşıma girmesine neden olabilmektedir. Öte yandan, Türk dizilerinde tüketim kültürünün yükselişi, çocuk ve gençlik temsillerini doğrudan etkilemiştir. Lüks mekânlar, marka kullanımı ve sosyal statü göstergeleri, özellikle genç karakterlerin kimlik inşa süreçlerinde belirleyici unsurlar hâline gelmiştir. Bu bağlamda yapılan çalışmalar, dizilerde sunulan yaşam tarzlarının genç izleyiciler üzerinde sosyal karşılaştırma ve sınıfsal farkındalık duygularını artırabileceğine işaret etmektedir. Gençliğin başarı ve mutlulukla ilişkilendirilmesi, çoğu zaman maddi göstergeler üzerinden kurulmaktadır. (Aydın, 2014; Gürbüz, 2020). Türkiye'deki akademik literatür aynı zamanda, tarihî ve millî kimlik temalı dizilerde sunulan gençlik temsillerine de dikkat çekmektedir. Bu tür yapımlarda genç karakterler; cesaret, fedakârlık, sadakat ve kolektif sorumluluk gibi değerlerle ilişkilendirilmekte ve idealize edilmiş bir gençlik imgesi sunulmaktadır. Bu temsiller, ulusal kimlik ve tarihsel bilinç aktarımı açısından olumlu bir işlev taşısa da, gençliğin gündelik yaşam deneyimlerini ve çeşitliliğini yansıtmada sınırlı kalabilmektedir.

Mevcut çalışmalar incelendiğinde, Türk dizilerinde çocuk ve gençlik temsillerinin çoğunlukla uç kategoriler etrafında şekillendiği görülmektedir. Literatürde, bu temsillerin sistematik biçimde karşılaştırıldığı ve farklı türlerdeki diziler üzerinden bütüncül bir analiz sunan çalışmaların sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Bu noktada mevcut çalışma, farklı tematik türlerdeki dizileri bir arada ele alarak çocuk ve gençlik temsillerini nitel içerik analizi yoluyla incelemeyi ve literatürdeki bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır.

Yöntem

Bu çalışma, Türk televizyon dizilerinde çocuk ve genç karakterlerin temsillerini incelemek amacıyla nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde tasarlanmıştır. Araştırmada nitel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, medya metinlerinde yer alan temaların, söylemlerin ve temsil kalıplarının sistematik biçimde çözümlenmesine olanak sağlaması nedeniyle tercih edilmiştir. Analiz süreci, Schreier'in (2012) önerdiği tematik ve kategorik kodlama adımlarını temel almakta; betimleyici olduğu kadar yorumlayıcı bir perspektifi de içermektedir. Araştırmanın evrenini, 2003-2024 yılları arasında Türkiye'de yayımlanan ve çocuk ya da genç karakterlerin anlatı içerisinde merkezi rol üstlendiği televizyon dizileri oluşturmaktadır. Bu evren içerisinde amaçlı örneklem yöntemi kullanılarak on iki dizi seçilmiştir. Örneklem seçiminde; çocuk ve genç karakterlerin anlatının merkezinde yer alması, dizilerin geniş izleyici kitlesine ulaşmış olması, en az bir sezon yayınlanmış olması ve farklı tematik türleri temsil etmesi temel ölçütler olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda gençlik dizileri, aile dramaları, suç ve aksiyon dizileri ile tarihî temalı yapımlar örnekleme dâhil edilmiştir. Seçilen dizilerin her birinden en az beş bölüm incelenmiş ve toplamda altmış bölüm içerik analizine tabi tutulmuştur.

Veri toplama sürecinde dizilerin bölümleri sistematik biçimde izlenmiş ve çocuk ile genç karakterlerin yer aldığı sahneler ayrıntılı olarak analiz edilmiştir. Görsel-ışitsel analiz sürecinde diyaloglar, karakter etkileşimleri, kamera kullanımı, mekân ve kostüm tercihleri, müzik kullanımı ve olay örgüsü dikkate alınmıştır. Analiz, literatürden (Hall, 1997; Bandura, 2001; Buckingham, 2008) ve ön inceleme bulgularından hareketle oluşturulan tematik çerçeve doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede çocuk ve gençlik temsilleri; şiddet ve suç, aile ve otorite ilişkileri, tüketim ve sosyal statü, akran ilişkileri ve okul, ulusal kimlik ve tarihsel değerler ile ahlaki değerler ve rol modeller bağlamında değerlendirilmiştir.

Kodlama süreci iki araştırmacı tarafından bağımsız biçimde yürütülmüş, elde edilen kodlar karşılaştırılarak analiz edilmiştir. Kodlayıcılar arası uyum katsayısı %87 olarak hesaplanmış ve bu oran iyi düzeyde uyum olarak değerlendirilmiştir. Kodlama sürecinde sahneler yalnızca içerik düzeyinde değil, aynı zamanda anlatının ideolojik bağlamı ve karakterlerin temsil

biçimleri dikkate alınarak yorumlanmıştır. Bu yaklaşım, yöntem ile bulgular arasındaki örtüşmenin sağlanmasına ve analiz sürecinin şeffaf biçimde sunulmasına katkı sağlamıştır. (Schreier, 2012).

Araştırmanın sınırlılıkları, incelenen dizilerin belirli bir zaman aralığı ve seçilmiş örnekleme sınırlı olmasıdır. Ayrıca çalışma, izleyici alımlama süreçlerini kapsamamakta; yalnızca medya metinlerinin içerik analizine odaklanmaktadır. Bu nedenle elde edilen bulgular, temsillerin doğrudan toplumsal etkilerinden ziyade, ideolojik ve söylemsel düzeyde değerlendirilmiştir. Buna rağmen çalışma, Türk dizilerinde çocuk ve gençlik temsillerinin nasıl yapılandırıldığını ortaya koyması açısından önemli bir analitik çerçeve sunmaktadır.

Bulgular

Araştırma bulguları, Türk televizyon dizilerinde çocuk ve genç karakterlerin anlatının merkezinde yer aldığını; ancak bu görünürlüğün çoğunlukla belirli tematik ve ideolojik çerçevelerle sınırlandırıldığını göstermektedir. İncelenen dizilerde çocuk ve gençlik temsilleri, büyük ölçüde çatışma, şiddet, fedakârlık ve otorite ilişkileri etrafında kurgulanmaktadır. Bu durum, çocukluk ve gençliğin gündelik yaşam pratiklerinden ziyade dramatik anlatının taşıyıcı unsurları hâline getirildiğini ortaya koymaktadır.

Şiddet ve suç temsilleri, özellikle genç karakterlerin yer aldığı dizilerde belirgin biçimde öne çıkmaktadır. Suç ve aksiyon temalı yapımlarda genç karakterler, çoğu zaman şiddetin meşrulaştırıldığı anlatılar içerisinde konumlandırılmakta; güç kazanma, intikam ve aidiyet arayışı gibi temalarla ilişkilendirilmektedir. Bu tür temsiller, gençliğin riskli ve problemlili bir toplumsal kategori olarak sunulmasına katkı sağlamaktadır. Şiddet, yalnızca bireysel bir davranış biçimi olarak değil; kimi zaman adaletin sağlanması ya da düzenin korunması için gerekli bir araç olarak gösterilmektedir. (Bandura, 2001; Buckingham, 2008). Aile ve otorite ilişkileri bağlamında değerlendirildiğinde, çocuk ve genç karakterlerin çoğunlukla çatışmalı aile yapıları içerisinde temsil edildiği görülmektedir. Ebeveyn-çocuk ilişkileri, denetim, baskı ve itaat ekseninde şekillenmekte; genç karakterler sıklıkla otorite figürleriyle karşı karşıya getirilmektedir. Bu anlatılar, aileyi hem koruyucu hem de sınırlayıcı bir yapı olarak sunmakta; gençliğin bireysel özgürlük arayışını problemlili bir durum olarak kodlamaktadır. (Althusser, 2001; Özdemir, 2020).

Tüketim ve sosyal statü temsilleri, özellikle kentli genç karakterlerin yer aldığı dizilerde belirginleşmektedir. Lüks mekânlar, marka kullanımı ve sosyal medya görünürlüğü, gençliğin statü kazanma araçları olarak sunulmaktadır. Bu durum, gençliğin kimlik inşa sürecinin tüketim pratikleriyle ilişkilendirildiğini göstermektedir. Buna karşılık, ekonomik yoksunluk içindeki genç karakterler ise çoğunlukla suç ve şiddetle ilişkilendirilen anlatılar içerisinde konumlandırılmaktadır. Akran ilişkileri ve okul temsilleri incelendiğinde, arkadaşlık ilişkilerinin sıklıkla rekabet, zorbalık ve güç mücadelesi üzerinden kurgulandığı görülmektedir. Eğitim kurumları, çocuk ve gençlerin gelişimini destekleyen yapılar olmaktan ziyade, çatışmaların ve baskı ilişkilerinin sahnesi olarak sunulmaktadır. Bu temsiller, eğitimin dönüştürücü rolünü arka plana itmekte ve okul yaşamını problemlili bir alan olarak göstermektedir. Ulusal kimlik ve tarihsel değerler, özellikle tarihî ve millî temalı dizilerde çocuk ve genç karakterler aracılığıyla idealize edilmiş biçimde sunulmaktadır. Bu dizilerde gençlik; fedakârlık, cesaret ve kolektif aidiyet gibi değerlerin taşıyıcısı olarak konumlandırılmaktadır. Ancak bu idealize edilmiş temsiller de çoğu zaman tek boyutlu kalmakta ve gençliğin çok yönlü toplumsal deneyimlerini yeterince yansıtmamaktadır. (Yaylagül, 2019; Hall, 1997). Toplumsal cinsiyet açısından bakıldığında, erkek çocuk ve genç karakterlerin aktif, mücadeleci ve kamusal alanda görünür rollerle temsil edildiği; kız çocuk ve genç karakterlerin ise daha çok duygusal, ilişkisel ve destekleyici rollere indirgendikleri

görülmektedir. Bu durum, toplumsal cinsiyet kalıplarının medya aracılığıyla yeniden üretildiğini ortaya koymaktadır. (Hall, 1997; Ertürk, 2019).

Şiddet ve Otorite Ekseninde Temsiller

Araştırma bulguları, Türk televizyon dizilerinde çocuk ve genç karakterlerin temsillerinin önemli ölçüde şiddet ve otorite ilişkileri ekseninde yapılandırıldığını ortaya koymaktadır. Özellikle suç, aksiyon ve polisiye türlerde genç karakterler, çatışma, güç mücadelesi ve hiyerarşik ilişkilerle örülü anlatılar içerisinde konumlandırılmakta; bu anlatılar aracılığıyla şiddet, belirli koşullar altında meşru, kaçınılmaz ya da işlevsel bir davranış biçimi olarak sunulmaktadır. Bu bağlamda diziler, şiddeti yalnızca dramatik bir unsur olarak kullanmakla kalmamakta; aynı zamanda gençliğin toplumsal konumlanışına dair normatif anlamlar üretmektedir. Genç karakterlerin şiddet pratikleriyle ilişkilendirilmesi, çoğu zaman güç, aidiyet ve statü kazanımının temel aracı olarak şiddetin kodlanmasına yol açmaktadır. Özellikle marjinalleştirilmiş ya da dezavantajlı toplumsal konumlarda sunulan gençlik temsilleri, otoriteyle kurulan çatışmalı ilişkiler üzerinden anlamlandırılmakta; bireysel özerklik ve görünürlük arayışı, şiddet yoluyla elde edilen bir tanınma biçimi olarak temsil edilmektedir. Bu anlatı yapıları, gençliği potansiyel bir tehdit, risk unsuru ya da denetim altına alınması gereken bir toplumsal kategori olarak çerçevelemekte; böylece gençliğe ilişkin hâkim toplumsal kaygıları yeniden üretmektedir.

Otorite figürleri ise bu anlatılarda çoğunlukla devlet, aile ya da suç örgütleri gibi hiyerarşik yapılar aracılığıyla temsil edilmekte; genç karakterler bu yapıların ya edilgen öznesi ya da aktif karşıtı olarak konumlandırılmaktadır. Her iki durumda da otorite ile kurulan ilişki, şiddetle iç içe geçen bir güç mücadelesi üzerinden şekillenmektedir. Bu durum, şiddetin yalnızca bireysel bir sapma ya da patoloji olarak değil; toplumsal düzenin kurulmasında ve sürdürülmesinde işlevsel bir araç olarak sunulmasına zemin hazırlamaktadır.

Medya etkileri literatürü, özellikle çocukluk ve gençlik döneminde maruz kalınan şiddet temsillerinin, bireylerin davranış örüntülerini ve şiddete yönelik tutumlarını etkileyebileceğini ortaya koymaktadır. Bandura'nın sosyal öğrenme kuramı, bireylerin medya metinlerinde gözlemledikleri davranışları model alma yoluyla içselleştirebileceklerini vurgulamakta; bu bağlamda şiddetin ödüllendirildiği ya da meşrulaştırıldığı anlatıların, özellikle genç izleyiciler üzerinde normalleştirici bir etki yaratabileceğini ileri sürmektedir (Bandura, 2001). Buckingham ise gençlik temsillerinin medya metinlerinde sıklıkla risk, tehlike ve çatışma söylemleri etrafında kurgulandığını; bu temsillerin gençliği sorunlu ve kontrol edilmesi gereken bir toplumsal kategori olarak çerçevelediğini belirtmektedir (Buckingham, 2008). Bu çerçevede Türk televizyon dizilerinde çocuk ve genç karakterlerin şiddet ve otorite ekseninde temsil edilmesi, yalnızca dramatik bir anlatı tercihi olarak değil; aynı zamanda ideolojik bir söylem üretimi olarak değerlendirilmelidir. Söz konusu temsiller, gençliğin toplumsal konumuna ilişkin belirli algıları pekiştirmekte; şiddet, güç ve otorite arasındaki ilişkiyi doğallaştırarak izleyiciye normatif davranış kalıpları sunmaktadır. Bu durum, çocukluk ve gençliğin çok boyutlu toplumsal deneyimlerinin görünmez kılınmasına ve alternatif temsil biçimlerinin sınırlandırılmasına neden olmaktadır.

Aile, Eğitim ve Toplumsal Roller

Türk televizyon dizilerinde çocuk ve genç karakterlerin aile ilişkileri, büyük ölçüde çatışma, denetim ve otorite ekseninde yapılandırılmaktadır. Ebeveyn-çocuk ilişkileri sıklıkla hiyerarşik ve asimetric bir güç ilişkisi içerisinde sunulmakta; ebeveyn figürleri disiplin uygulayıcı, kural koyucu ve denetleyici özne konumunda temsil edilmektedir. Bu anlatı çerçevesinde çocuk ve gençlerin bireysel özerklik, kendini gerçekleştirme ve özgürleşme yönündeki talepleri, çoğu zaman sorunlu, sapkın ya da toplumsal düzeni tehdit eden davranışlar olarak kodlanmaktadır.

Böylece gençlik, potansiyel bir kriz alanı olarak kurgulanmakta; itaat ve uyum, meşru ve arzu edilen davranış biçimleri olarak yüceltilmektedir. Eğitim kurumları da benzer biçimde, bireyin gelişimini destekleyen pedagojik alanlar olmaktan ziyade; disiplin, rekabet ve performans baskısının yoğunlaştığı mekânlar olarak temsil edilmektedir. Okul, bu anlatılarda çoğu zaman sınav başarısı, akademik hiyerarşi ve otoriteye uyum üzerinden tanımlanmakta; öğrenciler ise başarı/başarısızlık ikiliği içerisinde konumlandırılmaktadır. Bu temsil biçimleri, eğitimi bireysel potansiyelin açığa çıktığı bir alan olmaktan çok, toplumsal seçme, eleme ve uyum mekanizması olarak görünür kılmaktadır. Özellikle genç karakterlerin okul deneyimleri, başarının toplumsal kabul ve statü kazanmanın ön koşulu olarak sunulduğu rekabetçi bir düzen içerisinde kurgulanmaktadır.

Aile ve eğitim kurumlarının bu şekilde temsil edilmesi, söz konusu kurumların ideolojik işlevlerini açık biçimde ortaya koymaktadır. Althusser'in ideolojik devlet aygıtları yaklaşımı çerçevesinde değerlendirildiğinde, aile ve okul; bireyleri egemen toplumsal düzenle uyumlu öznelerle dönüştüren temel ideolojik alanlar olarak işlev görmektedir (Althusser, 2001). Televizyon dizileri aracılığıyla üretilen bu temsiller, aile ve eğitimi yalnızca toplumsal kurumlar olarak değil; aynı zamanda itaat, disiplin ve normatif davranış kalıplarının içselleştirildiği ideolojik mekânlar olarak yeniden üretmektedir. Bu bağlamda dizilerde çocuk ve gençliğin aile ve eğitim ekseninde sunulan temsilleri, toplumsal rollerin doğal, değişmez ve sorgulanamaz yapılar olarak algılanmasına katkı sağlamaktadır. Toplumsal düzenin sürekliliği, bireysel farklılıkların bastırılması ve normlara uyum üzerinden meşrulaştırılmakta; alternatif aile modelleri, pedagojik yaklaşımlar ve özgürleşme biçimleri anlatı düzeyinde büyük ölçüde dışlanmaktadır. Böylece televizyon dizileri, aile ve eğitimi ideolojik yeniden üretimin merkezî araçları hâline getirerek, çocukluk ve gençliğe ilişkin belirli normatif beklentileri pekiştirmektedir.

İdeolojik Değer Aktarımı

Tarihî ve millî temalı televizyon dizilerinde çocuk ve genç karakterler, çoğunlukla fedakârlık, cesaret, itaat, sadakat ve kolektif aidiyet gibi ideolojik olarak yüklü değerlerin taşıyıcıları olarak kurgulanmakta ve bu değerlerin ideal temsilcileri hâline getirilmektedir. Bu anlatılarda çocukluk ve gençlik, bireysel öznelliklerin, çelişkilerin ve müzakere alanlarının geri plana itildiği; ulusal kimlik, tarihsel süreklilik ve toplumsal bütünlük söylemleriyle uyumlu biçimde yeniden inşa edilen sembolik bir temsil alanına dönüşmektedir. Böylece genç karakterler, yalnızca dramatik anlatının unsurları olarak değil; aynı zamanda egemen ideolojik değerlerin aktarımında işlevsel figürler olarak konumlandırılmaktadır. Bu idealizasyon süreci, çocuk ve genç karakterlerin gündelik yaşam deneyimlerini, duygusal kırılma noktalarını, sınıfsal ve kültürel farklılıklarını büyük ölçüde görünmez kılmakta; söz konusu yaş gruplarını homojen, uyumlu ve normatif kimlik kalıpları içerisinde temsil etmektedir. Çocukluk ve gençlik, bu bağlamda toplumsal düzenle çatışan ya da onu dönüştürme potansiyeli taşıyan dinamik dönemler olmaktan çıkarılarak, mevcut ideolojik yapının sürekliliğini garanti altına alan geçiş evreleri olarak sunulmaktadır. Bu temsiller, bireysel farklılıkların bastırıldığı ve kolektif kimliğin yüceltildiği bir anlatı mantığı içerisinde tek boyutlu öznellikler üretmektedir.

Diziler aracılığıyla dolaşıma sokulan bu değerler, anlatı evreni içinde sorgulanması gerekmeyen, doğal, evrensel ve tarihsel olarak değişmez ilkeler şeklinde sunulmaktadır. Bu durum, ideolojik anlamların açık bir dayatma biçiminde değil; gündelik anlatılar ve dramatik yapıların doğallığı içerisinde görünmez biçimde içselleştirilmesine olanak tanımaktadır. Althusser'in ideoloji tanımında vurguladığı üzere, ideoloji tam da bu noktada bireylerin gerçek varoluş koşullarıyla kurdukları hayali ilişkiyi düzenlemekte; televizyon dizileri ise bu ilişkiyi yeniden üretmenin etkili araçları arasında yer almaktadır (Althusser, 2001). Medya içeriklerinin bu ideolojik işlevi, izleyicinin özellikle çocukluk ve gençlik dönemlerine ilişkin algılarını belirli

bir tarihsel ve kültürel perspektife sabitlemekte; alternatif kimlik biçimlerinin, çoğul aidiyetlerin ve eleştirel öznelliklerin temsil edilme imkânını sınırlandırmaktadır. Stuart Hall'un temsil kuramında vurguladığı gibi, medya metinleri gerçekliği yansıtan nötr araçlar değil; anlamın söylemsel olarak üretildiği ve ideolojik çerçeveler içerisinde yapılandırıldığı alanlardır. Bu doğrultuda tarihî ve millî temalı dizilerde çocuk ve gençlik temsilleri, egemen değerleri doğal, değişmez ve tartışmasız kılarak toplumsal uzlaşının ideolojik zeminini güçlendirmektedir (Hall, 1997).

Sonuç

Bu çalışma, Türk televizyon dizilerinde çocuk ve gençlik temsillerini medya, kültür ve ideoloji ekseninde ele alarak, söz konusu temsillerin hangi anlatı stratejileri ve ideolojik çerçeveler doğrultusunda yapılandırıldığını ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma bulguları, dizilerde çocukluk ve gençliğin çoğunlukla dramatik anlatının gereklilikleri doğrultusunda kurgulandığını; gündelik yaşamın sıradan, çelişkili ve çok boyutlu deneyimlerinin ise sınırlı ölçüde temsil edildiğini göstermektedir. Bu durum, televizyon dizilerinin yalnızca toplumsal gerçekliği yansıtan metinler değil; aynı zamanda onu belirli ideolojik perspektifler çerçevesinde yeniden üreten kültürel pratikler olduğunu bir kez daha doğrulamaktadır. Elde edilen bulgular, medyanın ideolojik yeniden üretim süreçlerindeki rolünü vurgulayan kuramsal yaklaşımlarla örtüşmektedir (Hall, 1997; Althusser, 2001). Araştırma kapsamında incelenen dizilerde çocuk ve genç karakterlerin sıklıkla şiddet, suç, otorite ilişkileri, fedakârlık ve itaat temaları etrafında konumlandırıldığı görülmektedir. Bu temsiller, gençliğin toplumsal bağlamda riskli, sorunlu ya da denetim altında tutulması gereken bir dönem olarak algılanmasına katkı sağlamakta; genç bireylerin yaratıcı, eleştirel ve üretken potansiyellerini görünmez kılmaktadır. Eğitim, bilim, kültürel gelişim ve sanatsal üretim gibi alanlara dayalı temsillerin anlatı evreninde geri planda kalması, medya içeriklerinde dengeli ve çoğul gençlik modellerinin yetersizliğini ortaya koymaktadır. Bu durum, gençliğin toplumsal konumuna ilişkin tekil ve indirgemeci bakış açılarının yeniden üretilmesine zemin hazırlamaktadır.

Çalışma bulguları, televizyon dizilerinin çocuk ve gençlik temsilleri aracılığıyla ideolojik bir yeniden üretim süreci yürüttüğünü açık biçimde ortaya koymaktadır. Aile yapısı, toplumsal cinsiyet rolleri, millî kimlik söylemleri ve ahlaki değerler, çocuk ve genç karakterler üzerinden normatif ve sorgulanamaz biçimlerde sunulmakta; mevcut toplumsal düzen bu temsiller aracılığıyla doğal, kaçınılmaz ve değişmez bir yapı olarak meşrulaştırılmaktadır. Bu bağlamda diziler, izleyiciye yalnızca anlatı sunmakla kalmamakta; aynı zamanda belirli değer sistemlerini ve davranış kalıplarını içselleştirmeye yönelik ideolojik bir çerçeve de inşa etmektedir. Bu çalışma, Türk televizyon dizilerinin çocuk ve genç izleyiciler üzerindeki potansiyel etkilerine dikkat çekerek, medya içeriklerinin etik ve toplumsal sorumluluğunu yeniden tartışmaya açmaktadır. Çocukluk ve gençlik dönemlerinin kimlik oluşumu açısından taşıdığı önem göz önünde bulundurulduğunda, bu yaş gruplarına yönelik temsillerin tek boyutlu, sorun odaklı ve normatif kalıplarla sınırlı kalması, uzun vadede toplumsal algılar üzerinde belirleyici etkiler yaratabilmektedir. Bu nedenle medya üretim süreçlerinde çocuk ve gençliğin çok boyutlu, kapsayıcı ve güçlendirici temsillerle ele alınması, yalnızca kültürel çeşitlilik açısından değil; aynı zamanda toplumsal gelişim ve medya okuryazarlığı açısından da kritik bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

Gelecek araştırmaların, televizyon dizilerinde sunulan bu temsillerin izleyici tarafından nasıl alımlandığını, çocuk ve gençlerin söz konusu anlatıları hangi anlam çerçeveleri içerisinde yorumladığını ve bu temsillerle nasıl ilişkilendiklerini incelemesi, alandaki bilgi birikimini derinleştirecektir. Özellikle nitel alımlama çalışmaları, odak grup görüşmeleri ve uzunlamasına araştırmalar aracılığıyla çocuk ve genç izleyicilerin medya deneyimlerinin daha ayrıntılı

biçimde analiz edilmesi, çocuk ve gençlik temsillerine ilişkin daha kapsayıcı ve eleştirel bir perspektifin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Financial Support / Finansal Destek

This research did not receive any financial support.

Bu çalışma herhangi bir finansal destek almamıştır.

Kaynakça

- Adorno, T. W., & Horkheimer, M. (2002). *Dialectic of enlightenment: Philosophical fragments*. Stanford University Press. (Orijinal çalışma 1944)
- Althusser, L. (2014). *İdeoloji ve devletin ideolojik aygıtları* (Y. Alp & M. Özışık, Çev.). İthaki Yayınları. (Orijinal çalışma 1970)
- Aydın, Ö. K. (2014). Televizyon reklamlarında dizi karakteri kullanımıyla sunulan tüketim kültürü değerleri: Yalan Dünya örneği. *Journal of Yaşar University*, 9(36), 6273–6282.
- Ayhan, B., & Çavuş, S. (2014). İzleyici araştırmalarında değişim: Kullanımlar ve doyumlardan bağımlılığa. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 8(2), 32–60.
- Aytaş, M. (2020). Görsel Tarih Yazımı. Literatürk Akademi
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory of mass communication. In J. Bryant & D. Zillmann (Eds.), *Media effects: Advances in theory and research* (pp. 121–150). Lawrence Erlbaum.
- Buckingham, D. (2008). *Youth, identity, and digital media*. MIT Press.
- Ertürk, Y. (2019). Türkiye’de çocuk temsillerinin televizyon yapımları üzerinden değerlendirilmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(3), 47–63.
- Giddens, A. (2006). *Sosyoloji*. Kırmızı Yayınları.
- Güngör, N. (2016). *İletişim kuram ve araştırmaları*. Siyasal Kitabevi.
- Gürbüz, D. (2020). Gençlik dizilerinde tüketim kültürü ve kimlik inşası: Bir analiz. *Global Media Journal TR Edition*, 10(20), 105–124.
- Hall, S. (1997). *Representation: Cultural representations and signifying practices*. Sage.
- Huston, A. C., & Wright, J. C. (1997). Mass media and children's development. In I. Sigel (Ed.), *Handbook of Child Psychology* (pp. 999–1058). Wiley.
- Karaboğa, T. (2016). Dizi izleyicilerinin televizyon dizilerinde sunulan tüketim unsurlarına yönelik eğilimleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(27), 182–208.
- Kellner, D. (2003). *Media spectacle and the crisis of democracy: The American experience*. Routledge.
- Koçer, S. (2021). Türk televizyon dizilerinde gençlik temsilleri: Sosyolojik bir çözümleme. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 35, 157–178.

- Özdemir, A. (2020). Televizyon dizilerinde aile, otorite ve ergenlik temsilleri. *Selçuk İletişim*, 13(1), 94–112.
- Ulutas, S. (2019). Postmodern etki ve sinemada belirsizliğin varoluşu: Lost Highway filmi incelemesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 14(20), 1975-2011.
- Papacharissi, Z. (2015). *Affective publics: Sentiment, technology, and politics*. Oxford University Press.
- Potter, J. (2016). *Media literacy*. Sage.
- Schreier, M. (2012). *Qualitative content analysis in practice*. Sage.
- Severin, W. J., & Tankard, J. (2010). *Teoriler ve iletişim modelleri*. (Çev. A. Yılmaz). Pharmakon Yayınevi.
- Williams, R. (2003). *Television: Technology and cultural form*. Routledge. (Orijinal çalışma 1974)
- Yaylagül, L. (2019). *Kitle iletişim kuramları: Egemen ve eleştirel yaklaşımlar*. Dipnot Yayınları.